Nacionalinės teisės aktai

Finska

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Suomijos teisinę sistemą.

Teisės šaltiniai

Sąvoka „teisės šaltiniai“ reiškia šaltinius, kuriuose yra nustatytos teisės normos. Suomijoje kai kurie teisės šaltiniai yra nacionaliniai, o kiti yra tarptautiniai. Vieni šaltiniai yra rašytiniai, kiti nerašytiniai. Visų teisės šaltinių santrauka pateikta toliau.

Visų rūšių teisinių priemonių aprašas

Nacionaliniai teisės šaltiniai

Svarbiausi nacionaliniai teisės šaltiniai yra rašytiniai įstatymai. Šiame kontekste terminas „įstatymai“ turėtų būti suvokiamas plačiai ir reiškia Konstituciją, paprastuosius įstatymus (vadinamuosius parlamento priimtus įstatymus), įsakus, kuriuos išleido Respublikos prezidentas, Ministrų Taryba ar ministerijos, ir teisines normas, kurias išleido žemesnio rango institucijos. Žemesnio rango institucijų išleistos teisinės normos ir įsakai gali būti priimami tiktai vadovaujantis Konstitucija arba paprastuoju įstatymu, kuriame dažniausiai yra nurodoma šias normas tvirtinti įgaliota valstybės įstaiga arba institucija.

Jeigu rašytinio įstatymo nėra, vadovaujantis Civilinio proceso kodekso 1 skyriaus 11 skirsniu teisės šaltiniu yra laikomas paprotys. Paprotys laikomas privalomu, jeigu jis nėra šališkas. Paprotinė teisena yra įsisenėjusi, ir dabartinis jos supratimas yra šiek tiek nekonkretus. Šiuo metu „paprotys“ dažniausiai reiškia tam tikrą pripažintą praktiką, kuri, pavyzdžiui, yra taikoma komercinėje veikloje. Rašytiniuose įstatymuose numatytos nuostatos dabar yra pakankamai išsamios, todėl papročiai šiomis dienomis retai kada yra laikomi svarbiu teisės šaltiniu. Tačiau kai kuriose srityse, pavyzdžiui, sutarčių teisėje, paprotinė teisė net ir šiuo metu yra pakankamai įtakinga.

Prie teisės šaltinių taip pat yra priskiriami įstatymų parengiamieji dokumentai ir teismų sprendimai. Įstatymų parengiamieji dokumentai suteikia duomenų apie įstatymo rengėjo ketinimus ir dėl tos priežasties tokie dokumentai yra naudojami aiškinant įstatymus. Tarp įvairių teismų sprendimų kaip teisės šaltiniai svarbiausi yra aukščiausiųjų teismų, tai yra, Aukščiausiojo Teismo ir Aukščiausiojo administracinio teismo, priimti sprendimai. Šių dviejų teismų sprendimai yra vadinami precedentais. Nors precedentai nėra teisiškai privalomi, praktikoje jie yra itin svarbūs. Kitų teismų sprendimai taip pat gali būti laikomi svarbiais teisės šaltiniais. Iš tiesų, kai žemesniojo teismo sprendimas yra galutinis, žemesniųjų teismų praktika realiai gali turėti ypatingos praktinės svarbos. Jurisprudencija, bendrieji teisiniai principai ir faktiniai argumentai taip pat yra priskiriami prie nacionalinių teisės šaltinių. Konkreti jurisprudencijos užduotis yra tirti teisinės sistemos turinį – aiškinti ir klasifikuoti teisines normas, ir dėl šios priežasties ji taip pat yra vienas iš svarbių teisės šaltinių. Bendrieji teisiniai principai ir praktiniai argumentai irgi gali būti svarbūs kaip teisės šaltiniai. Tačiau, kaip bus parodyta toliau, šių šaltinių padėtis teisės šaltinių hierarchinėje sistemoje yra silpnesnė, palyginti su kitais pirmiau nurodytais šaltiniais.

Tarptautiniai teisės šaltiniai ir Europos Sąjungos teisė

Tarptautiniai susitarimai ir kiti Suomijos prisiimti tarptautiniai įsipareigojimai Suomijoje yra priskiriami prie privalomų teisės šaltinių. Tokius susitarimus taikančių tarptautinių įstaigų praktika taip pat yra svarbi kaip teisės šaltinis. Šiai kategorijai priklausančio teisės šaltinio pavyzdys yra Europos Tarybos žmogaus teisių konvencija, o aiškinant šią konvenciją yra svarbi Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika.

Žinoma, Suomijai, kaip Europos Sąjungos valstybei narei, taip pat yra privalomi Europos Sąjungos teisės aktai, reglamentai ir direktyvos. Tai vieni svarbiausių Europos Sąjungos teisės aktų. Reglamentai yra tiesiogiai taikytini visose valstybėse narėse, o direktyvos valstybėse narėse turi būti įgyvendinamos. Taigi rengiant įgyvendinamuosius teisės aktus gali būti reikšmingas ES teisės aiškinimas, nors ir ne tiek, kiek rengiant nacionalinius įstatymus.

Kiti ES įstatymų vykdymo kontrolės dokumentai Suomijoje yra privalomi tokiu pačiu mastu, kokiu jie yra privalomi kitose valstybėse narėse. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo sprendimai taip pat yra reikšmingi kaip teisės šaltinis, nes jie yra ES teisės normų visumos dalis.

Teisės šaltinių hierarchija

Suomijos teisės šaltiniai paprastai yra skirstomi į griežtai privalomus, negriežtai privalomus ir priimtinus šaltinius. Įstatymai ir papročiai yra priskiriami prie griežtai privalomų šaltinių. Taigi jie užima aukščiausią hierarchijos poziciją. Taikyti juos yra oficiali teisėsaugos institucijų prievolė; šių įstatymų ir papročių nepaisymas yra laikomas valstybės pareigūno pareigų neatlikimu. Nacionalinių įstatymų hierarchija yra tokia:

Konstitucija;

paprastieji įstatymai (parlamento priimti įstatymai);

Respublikos prezidento, Ministrų Tarybos ir ministerijų išleisti įsakai;

žemesnio rango institucijų išleistos teisinės normos.

Prie negriežtai privalomų teisės šaltinių, tai yra šaltinių, kurie yra vienu hierarchijos laipteliu žemiau, priskiriami įstatymų parengiamieji dokumentai ir teismų sprendimai. Teisėsaugos institucijai nesilaikant šių šaltinių, jokios sankcijos už valstybės pareigūno pareigų neatlikimą netaikomos, tačiau tikimybė, kad aukštesnysis teismas pakeis sprendimą, padidėja. Priimtinų teisės šaltinių kategorijai yra priskiriama jurisprudencija, bendrieji teisiniai principai ir faktiniai argumentai. Priimtini teisės šaltiniai nėra privalomi, tačiau jie gali būti naudojami argumentui paremti arba sprendimo pagrindui sustiprinti.

Tarptautiniai susitarimai hierarchinėje sistemoje užima tą pačią vietą, kaip ir jiems įgyvendinti Suomijoje taikomas dokumentas. Taigi jeigu tarptautinis susitarimas yra įgyvendinamas vadovaujantis įstatymu, to susitarimo nuostatos Suomijos teisės šaltinių hierarchinėje sistemoje užima tą pačią vietą, kaip ir įstatymo nuostatos. Tačiau jeigu tarptautinis įsipareigojimas yra įgyvendinamas vadovaujantis įsaku, jo nuostatų vieta hierarchinėje sistemoje atitinka įsako nuostatų vietą. Taigi įgyvendinimo nuostatos yra lygiavertės tos pačios hierarchinės sistemos nacionalinėms nuostatoms.

Institucinė struktūra

Už teisės normų priėmimą atsakingos institucijos

Vadovaujantis Konstitucija, įstatymų leidimo įgaliojimai Suomijoje yra suteikti parlamentui. Parlamentas priima visus paprastuosius įstatymus, taip pat apibrėžia Konstitucijos pakeitimus. Vadovaujantis parlamento priimtais įstatymais arba pagrindiniais įstatymais įgaliojimai tvirtinti teisines normas konkrečiais klausimais gali būti suteikti kai kurioms kitoms įstaigoms. Tokio įgaliojimo pagrindu Respublikos prezidentas, vyriausybė ir bet kokia ministerija gali leisti įsakus. Jeigu nuostata, kurioje būtų nurodyta įsaką išleisti įpareigota įstaiga, nenumatyta, jį turi priimti vyriausybė. Tam tikromis aplinkybėmis žemesnio rango

institucija taip pat gali būti įstatymu įgaliota apibrėžti teisines normas konkrečiais klausimais, jeigu tam egzistuoja konkretus su aptariamų normų dalyku susijęs pagrindas ir kai dėl esminės tų normų reikšmės nebūtina jų tvirtinti įstatymu arba įsaku. Tokio įgaliojimo taikymo sritis taip pat turi būti aiškiai apibrėžta. Įgaliojimų priimti bendrai privalomas teisines normas, be pirmiau nurodytų įstaigų, neturi nė viena įstaiga.

Sprendimų priėmimo procesas

Teisinių normų patvirtinimas ir įsigaliojimas

Kad įstatymas būtų patvirtintas, jis turi būti pateiktas parlamentui svarstyti kaip vyriausybės pasiūlymas arba kaip parlamento nario iniciatyva. Vyriausybės pasiūlymai yra rengiami ministerijose, o šios vėliau juos svarsto vyriausybės plenariniame posėdyje. Vėliau sprendimas pateikti vyriausybės pasiūlymą parlamentui yra priimamas posėdyje, kuriame dalyvauja prezidentas.

Parlamente vyriausybės pasiūlymas pirmiausia yra preliminariai svarstomas ir po to perduodamas nagrinėti atitinkamam parlamento komitetui. Komitetas išklauso ekspertus ir rengia vyriausybės pasiūlymo ataskaitos projektą. Vėliau klausimas yra perduodamas plenariniam parlamento posėdžiui, kuriame klausimas yra svarstomas parlamento komiteto ataskaitos pagrindu. Sprendimas priimti įstatymo projektus yra priimamas plenariniame parlamento posėdyje dviem svarstymais. Parlamentas gali priimti įstatymo projektą jo nekeisdamas, pakeisti jį arba atmesti. Taigi galutinius įgaliojimus priimti sprendimą dėl įstatymo projekto likimo turi parlamentas. Paprastieji įstatymų projektai parlamente yra priimami paprasta balsų dauguma, o Konstitucijai pakeisti yra reikalinga nustatyta balsų dauguma.

Parlamento patvirtintas įstatymo projektas yra perduodamas tvirtinti Respublikos prezidentui. Įstatymas įsigalioja jo įsigaliojimą reglamentuojančioje nuostatoje nurodytą dieną, tačiau bet kuriuo atveju jis neįsigalioja, kol nėra paskelbtas Suomijos oficialiajame leidinyje.

Respublikos prezidento dekretai, vyriausybės potvarkiai arba kokios nors ministerijos išleisti įsakymai yra rengiami už įsakų dalyką atsakingoje ministerijoje. Prezidento dekretų atveju Respublikos prezidentas priima sprendimą išleisti dekretą vadovaudamasis vyriausybės pateiktais pasiūlymais. Sprendimas išleisti vyriausybės potvarkius yra priimamas vyriausybės plenariniame posėdyje, o ministerijos įsakymų leidimo klausimą sprendžia atitinkama ministerija. Visi įsakai yra skelbiami Suomijos oficialiajame leidinyje. Įsakas įsigalioja pačiame įsake nurodytu laiku, tačiau bet kuriuo atveju jis neįsigalioja, kol nėra paskelbtas Suomijos oficialiajame leidinyje.

Žemesnio rango institucijų nustatytas teisines normas, kurios praktikoje paprastai vadinamos sprendimais arba normomis ir reglamentais, rengia už šių normų dalyką atsakinga institucija, kuri taip pat priima sprendimą dėl jų patvirtinimo. Žemesnio rango institucijų patvirtinti reglamentai įsigalioja juose nurodytu laiku ir yra skelbiami atitinkamos institucijos normų ir reglamentų rinkinyje.

Teisinių duomenų bazės

„Finlex“

„Finlex“ yra teisinių duomenų bankas, kurį sudaro daugiau nei trisdešimt duomenų bazių. Teisinė informacija „Finlex“ yra suskirstyta į šešias duomenų bazes. Be kitų dalykų, šiose duomenų bazėse yra:

Suomijos įstatymų ir įsakų, taip pat Suomijos parlamento įstatymų vertimai (daugiausia į anglų kalbą);

konsoliduoti įstatymų ir įsakų tekstai (suomių ir švedų kalbomis);

nuorodų duomenų bazė, kurioje pateikiamas visų įstatymų ir įsakų pakeitimų sąrašas;

įstatymai ir įsakai samių kalba.

Suomijos įstatymų ir įsakų vertimai (daugiausia į anglų kalbą) pateikti vienoje duomenų bazėje. Įstatymų ir įsakų tekstai originalo kalba pateikti atskirose duomenų bazėse. Naujausius įstatymus galima rasti elektroniniame Suomijos oficialiajame leidinyje.

Teismų praktikos dokumentai „Finlex“ pateikti daugiau negu dešimtyje duomenų bazių. Tai yra Aukščiausiojo Teismo nustatyti precedentai, Aukščiausiojo administracinio teismo, Apeliacinio teismo, administracinių teismų ir specializuotų teismų nagrinėtos bylos.

Kitose „Finlex“ duomenų bazėse sukauptos tarptautinės sutartys, antrinės teisės aktai ir vyriausybės nutarimai.

Šiomis duomenų bazėmis galima naudotis **nemokamai.**

Kitos duomenų bazės

Be „Finlex“, Suomijoje yra teisės aktų, teismų praktikos, vyriausybės nutarimų ir teisinės literatūros duomenų bazės. „Edilex“ ir „Suomen laki“ teikia įvairias teisinės informacijos paslaugas internetu. Tiek „Edilex“, tiek „Suomen laki“ yra nacionalinių teisės aktų, teismų praktikos ir kitokios medžiagos duomenų bazės. Dauguma tokių paslaugų teikiamos tapus jų abonentu. „WSOYPro“ yra trečioji komercinė teisinės informacijos teikimo Suomijoje tarnyba. Didžioji medžiagos dalis teikiama tik abonentams.

Paskutinis naujinimas: 02/02/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.